

Jak Česká republika pomáhá

Studie o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky za rok 2007

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
Praha 2008

„Dovolte mi ujistit Vás, že Česká republika plně podporuje závazky Evropské unie na zintenzivnění rozvojové spolupráce EU. České předsednictví v EU bude pro nás znamenat další podnět k posílení naší rozvojové spolupráce.“

„Let me assure you that the Czech Republic fully supports the European Union commitments to intensify EU development assistance. The Czech Presidency of the Union will be yet another incentive for us to step up our development assistance.“

Karel Schwarzenberg

Ministr zahraničních věcí ČR

Projev ministra zahraničních věcí na 63. Valném shromáždění OSN (září 2008)

Jak Česká republika pomáhá

Studie o zahraniční rozvojové spolupráci
České republiky za rok 2007

Na zprávě spolupracovali:

Zuzana Sládková	FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
Petra Krylová	ARPOK – Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o.p.s.
Mária Ferencová	Vysoká škola ekonomická v Praze
Zdeněk Opršal	Univerzita Palackého v Olomouci
Jana Krczmářová	FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
Blanka Medková	Člověk v tísní
Petr Patočka	Glopolis – Pražský institut pro globální politiku
Zuzana Kubišová	Centrum globálních studií
Ondřej Lánský	Centrum globálních studií

Předmluva

Publikace „Jak Česká republika pomáhá“ byla vytvořena Českým fórem pro rozvojovou spolupráci – FoRS v rámci projektu *Development Aid Watch in New Member States – encouraging Polish, Czech and Slovak civil society groups to work for transparent and effective Official Development Aid (ODA)*, financovaného Evropskou komisí.

Studie si klade za cíl shrnout dosavadní vývoj zahraniční rozvojové spolupráce ČR do roku 2007 a pokusit se analyzovat efektivnost jejího využití. Jejím záměrem je zahrnout organizace české občanské společnosti do celkové diskuze nejen o mezinárodních závazcích České republiky v rozvojové spolupráci a společně se zamyslet nad strukturou rozvojové pomoci, na kterou se vynakládají daně českých občanů.

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci – je platformou sdružující 44 českých nevládních subjektů, které se zabývají rozvojovou spoluprací, rozvojovým vzděláváním a humanitární pomocí. FoRS zastupuje společné zájmy svých členů, a to vůči Vládě ČR a na úrovni Evropské unie. Společnou snahou českých i evropských neziskových nevládních organizací (NNO) je nejen navyšovat prostředky na oficiální rozvojovou spolupráci ČR i EU, ale dále dbát na jejich efektivní využití a pozitivní dopady pro obyvatele rozvojových a transformujících se zemí. FoRS je součástí Evropské konfederace rozvojových a humanitárních NNO – CONCORD (www.concordeurope.org).

Použité zkratky

AKT - Afrika, Karibik a Tichomoří

ČpCH – Česko proti chudobě

ČR – Česká republika

ČRA – Česká rozvojová agentura

EDF – Evropský rozvojový fond (European Development Fund)

EU – Evropská unie (European Union)

FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci

HIPC – vysoce zadlužené chudé země (Heavily Indebted Poor Countries)

HDI – index lidského rozvoje (Human Development Index)

HDP – hrubý domácí produkt

HND – hrubý národní důchod

LDCs – nejméně rozvinuté země (Least Developed Countries)

LMIC – země v nižší střední příjmové skupině (Low Middle Income Countries)

LPTP – Odbor lidských práv a transformační politiky MZV ČR

MD – Ministerstvo dopravy ČR

MDGs - Rozvojové cíle tisíciletí (Millenium Development Goals)

MF – Ministerstvo financí ČR

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

MV – Ministerstvo vnitra ČR

MZ – Ministerstvo zdravotnictví ČR

MZe – Ministerstvo zemědělství ČR

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí ČR

MŽP – Ministerstvo životního prostředí ČR

NNO – nevládní neziskové organizace

ODA – Oficiální rozvojová spolupráce (Official Development Assistance)

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)

DAC/OECD – Výbor pro rozvojovou spolupráci OECD (Development Assistance Committee OECD)

ORS – Odbor rozvojové spolupráce MZV ČR

OSN – Organizace spojených národů (United Nations)

PRSPs – Strategické programy snižování chudoby (Poverty Reduction Strategy Papers)

ZRS – zahraniční rozvojová spolupráce

Obsah

	Úvod	6
1	Víme, co je to zahraniční rozvojová spolupráce České republiky?	7
2	Kolik prostředků poskytujeme na zahraniční rozvojovou spolupráci?	11
3	Může Česká republika splnit své finanční závazky?	14
4	Skutečná, nebo zkreslená pomoc?	16
5	Do jakých zemí a sektorů proudí česká pomoc?	21
	Závěr a doporučení	26

V roce 2009 bude Česká republika předsedat Radě Evropské unie, což bude znamenat velkou zodpovědnost za vedení zasedání Rady, jejích pracovních skupin a výborů. Na Českou republiku se upře pozornost Evropy, která bude sledovat všechny oblasti politiky EU, včetně rozvojové spolupráce. Jelikož je v tomto směru ČR vnímána spíše jako nový hráč, o to víc bude pod drobnohledem ostatních států.

Již dnes je téměř jisté, že ČR nesplní svůj závazek a nebude poskytovat na zahraniční rozvojovou spolupráci 0,17 % svého HND v roce 2010. Naopak, dle střednědobých výhledů české zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS), bude naše pomoc klesat v relativním a částečně i v absolutním objemu, což zvláště pak v době českého předsednictví není dobrým signálem a příkladem pro ostatní členské státy EU.

Studie „*Jak Česká republika pomáhá*“ je členěna do pěti kapitol zabývajících se jednotlivými partikulárními problémy české zahraniční rozvojové spolupráce.

První kapitola „*Víme co je to zahraniční rozvojová spolupráce České republiky?*“ stručně popisuje vývoj ZRS ČR a její snahu o zefektivnění a sjednocení. Systém poskytování zahraniční rozvojové spolupráce nastoupil cestu transformace v roce 2007, od dalšího roku začala fungovat Česká rozvojová agentura. Završením celého procesu transformace by mělo být přijetí nového zákona o zahraniční rozvojové spolupráci, který by mohl vstoupit v platnost v roce 2010.

Druhá kapitola „*Kolik prostředků poskytujeme na zahraniční rozvojovou spolupráci?*“ je zaměřena na objem ZRS ČR. V roce 2007 Česká republika poskytovala 3,6 mld. Kč ve prospěch oficiální rozvojové pomoci, což představuje 0,11 % hrubého národního důchodu (HND). Příspěvek ČR na oficiální rozvojovou pomoc se měří podílem na HND, jenž by měl postupně narůstat. Mezi lety 2006 a 2007 tento podíl HND však poklesl. Aby ČR dosáhla vytyčených cílů, musí zastavit klesající trend a obnovit navyšování objemu poskytované pomoci. Ve srovnání se sousedními novými členskými zeměmi EU patříme k dárcům na vrcholu tohoto

žebříčku, ale nadále zaostáváme za ostatními zeměmi a to i v plnění mezinárodních závazků.

FoRS ve třetí kapitole „*Může Česká republika splnit své finanční závazky?*“ představuje tři varianty navyšování poskytování objemu pomoci. Ke splnění vytyčených závazků by došlo, pokud by objem financí na oficiální rozvojovou pomoc rostl přibližně o 0,02 % HND ročně.

Jednou z podmínek zlepšování kvality zahraniční rozvojové spolupráce je správné vykazování jednotlivých položek v souladu s obecně uznávanou definicí OECD (viz dále). FoRS ve čtvrté kapitole „*Skutečná, nebo zkreslená pomoc?*“ rozebírá, které položky ZRS ČR by se neměly započítávat, protože nemají přímý dopad na odstraňování chudoby v rozvojových zemích.

Pátá kapitola „*Do jakých zemí a sektorů proudí česká pomoc?*“ se soustřeďuje na prioritní země a a sektory, do kterých je pomoc alokována. Zaměřuje se na výběr prioritních zemí v roce 2005 a jejich ekonomické a sociální postavení konfrontuje se skutečným objemem prostředků, které za rok 2007 Česká republika do těchto zemí prostřednictvím bilaterální ZRS alokovala, a na počet projektů realizovaných v tomto období.

ČR by měla pokračovat v započaté transformaci systému poskytování zahraniční rozvojové spolupráce. Během předsednictví v Radě EU by se Česká republika měla připravit na zvýšenou pozornost i v oblasti rozvojové politiky. Platforma českých nevládních neziskových organizací aktivních na poli humanitární a rozvojové pomoci tímto vyzývá vládu České republiky, aby v roce svého prvního předsednictví EU šla příkladem jak pro nové členské země ve zvyšování objemu a kvality pomoci, tak pro staré členy EU tím, že ukáže ochotu dodržovat závazky vyplývající z mezinárodních dohod.

Víme, co je to zahraniční rozvojová spolupráce České republiky?

Ujasnění pojmů

Existuje několik rozličných pojmenování pro formy pomoci rozvojovým zemím jako například rozvojová pomoc (development aid), rozvojová spolupráce (development cooperation), rozvojová asistence (development assistance) a zahraniční pomoc (foreign aid).

Nejčastěji používaná definice zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) je definice Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development), která oficiální rozvojovou spolupráci chápe „jako soubor těch transferů do rozvojových zemí a multilaterálních institucí, které jsou poskytovány oficiálními institucemi, jako jsou vlády států či místní vlády, nebo jejich výkonnými orgány. Každá transakce musí kromě výše zmíněného splňovat následující kritéria:

- a) je poskytována s cílem podpořit ekonomický rozvoj a blahobyt v rozvojových zemích,
- b) je koncesionální (nemá komerční charakter) a obsahuje grantovou složku, která tvoří minimálně 25 %.

Oficiální rozvojová pomoc zahrnuje i administrativní náklady spojené s jejím poskytováním.¹

Česká republika chápe ZRS v širším smyslu jako ucelenou vládní politiku vůči partnerským rozvojovým a transformujícím se zemím. V užším smyslu ZRS představuje pomoc českého státu vyjádřenou transferem financí, materiálu a expertní či technické pomoci za účelem dlouhodobého udržitelného rozvoje partnerských zemí. Pomoc státu může být kombinována s pomocí poskytovanou právníckými a fyzickými osobami.²

ZRS se dělí na dvě základní formy podle toho, zda ji stát poskytuje přímo vytvořením vlastních programů spolupráce s prioritními a dalšími zeměmi (dvoustranná

– bilaterální zahraniční spolupráce) nebo prostřednictvím mezinárodních vládních organizací ve formě obecných či účelově vázaných příspěvků (mnohostranná – multilaterální zahraniční spolupráce).

Základní přehled historie rozvojové spolupráce ČR

Československo patřilo i před rokem 1989 k aktivním donorům a jeho rozvojová pomoc byla jednou z nejvýraznějších forem jeho působení v zahraničí. Důvody pro poskytování rozvojové pomoci byly silně ovlivněny ideologickými motivy. Teritoriální zaměření značně záviselo na bipolárním rozdělení světa a pomoc směřovala do zemí tzv. socialistického tábora, a to zejména ve formě hmotné a technické pomoci a stipendijních programů.

Počátkem 90. let došlo k útlumu poskytování zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) vzhledem k probíhající společenské a ekonomické transformaci a negativním postojům vládních činitelů a široké veřejnosti k rozvojové pomoci.

V roce 1995 byla Česká republika přijata do OECD, čímž se zařadila k bohatším zemím světa. Současně přijala princip solidarity s méně bohatými regiony světa, který organizace OECD zastává. Ve stejném roce byl obnoven program poskytování zahraniční rozvojové spolupráce a vláda schválila Zásady pro poskytování zahraniční rozvojové pomoci.

V počátečním období obnovené rozvojové spolupráce ČR bylo její poskytování značně teritoriálně a sektorově roztržštěné. Pomoc směřovala do více než 40 států všech kontinentů. Krokem k reformě systému české ZRS se stala Koncepce zahraniční rozvojové pomoci ČR na období let 2002 – 2007. Cílem koncepce

1 OECD: Is it ODA?

2 Usnesení vlády ČR ze dne 31.3.2004 č. 302

bylo vytvořit předpoklady pro posílení efektivity, transparentnosti a systémovosti české zahraniční rozvojové pomoci. Konceptce zdůrazňovala potřebu sektorové a teritoriální koncentrace ZRS ČR a vymezila proto 20 prioritních zemí³. Započala tak transformaci institucionálního zajištění poskytování ZRS ČR podle systémů členských zemí EU. Tato konceptce nebyla vládou ČR schválena, byla jenom vzata na vědomí dne 23.1.2002.

Od roku 2002 je Ministerstvo zahraničních věcí ČR povinno každoročně do 31. května předložit zprávu o zahraniční rozvojové spolupráci za uplynulý rok spolu s plánem a rozpočtem pro následující kalendářní rok a s návrhem střednědobého výhledu na další dva roky.

Dalším klíčovým okamžikem pro poskytování ZRS se stal vstup České republiky do Evropské unie dne 1. května 2004. V souvislosti s tím byly usnesením vlády ze dne 31. března 2004 přijaty Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie. Dokument upravoval sektorové a teritoriální zaměření a nově bylo identifikováno osm prioritních zemí, pro které byly připraveny Programy rozvojové spolupráce na období 2006 - 2010. Zásady ZRS byly doplněny o pravidla pro výběr a financování projektů ZRS, jež byla přijata usnesením vlády č. 1311 ze dne 12. října 2005. Zásady a pravidla tvoří hlavní institucionální a organizační rámec pro řízení a realizaci ZRS ČR.

Mezinárodní závazky v oblasti rozvojové spolupráce

Světová banka již v roce 1969 doporučila rozvinutým zemím na základě závěrů Pearsonovy komise, aby na objem financí poskytovaných na pomoc rozvojovým zemím ročně vyčleňovaly 0,7 % z hrubého národního důchodu (HND). Valné shromáždění OSN se k této výši zavázalo v roce 1970. Česká republika by se tedy

k naplňování tohoto závazku měla přibližovat již od samého obnovení zahraniční rozvojové spolupráce.

Vstupem do Evropské unie se česká ZRS stala součástí rozvojové spolupráce realizované Evropským společenstvím a v roce 2005 se přihlásila ke společným závazkům, podle kterých staré členské státy přislíbily poskytovat do roku 2010 individuálně minimálně 0,51 % HND a kolektivně pak 0,56 % a následně navýšit podíl ZRS na HND na 0,7 % v roce 2015. Česká republika by společně se státy, které vstoupily do EU po roce 2002, měla do roku 2010 usilovat o dosažení minimálně 0,17 % HND poskytované pomoci a 0,33 % do roku 2015.

Rozvojová spolupráce ČR ve vztahu k Evropské unii

České republice jako členskému státu EU vyplývají určité povinnosti a nároky v oblasti ZRS. Jednou z povinností jsou povinné příspěvky do rozpočtu EU, ze kterého jsou mj. financovány nástroje rozvojové spolupráce EU, a dále dobrovolné příspěvky do Evropského rozvojového fondu (EDF – European Development Fund).

Nejstarším nástrojem rozvojové spolupráce Evropského společenství je EDF, do kterého se členské státy zavázaly přispívat každých pět let předem dohodnutou částkou závisející na jejich hrubém národním produktu. EDF je hlavním finančním nástrojem pro rozvojovou spolupráci mezi EU a státy skupiny Afriky, karibské a tichomořské oblasti (AKT), která čítá celkem 79 zemí. Účast ČR na současném 10. EDF představuje závazek i příležitost v oblasti politického dialogu, obchodních, hospodářských a kulturních vztahů a rozvojové spolupráce s těmito zeměmi. Příspěvek České republiky pro období 2007-2013 činí 115,68 mil. euro, přičemž platby budou zahájeny až od roku 2011.

3 K těmto zemím patřily: Jugoslávie (a Kosovo), Bosna a Hercegovina, Makedonie, Uzbekistán, Ukrajina, Kazachstán, Libanon, Palestina, Jemen, Vietnam, Mongolsko, Afghánistán, Namibie, Angola, Mali, Burkina Faso, Etiopie, Nikaragua, Salvador, Bolívie (Zpráva o ZRS ČR, 2002)

Z rozpočtu EU jsou financovány nástroje vnější spolupráce EU, jimiž jsou podporovány všechny rozvojové země kromě zemí AKT a tematické programy. V rámci

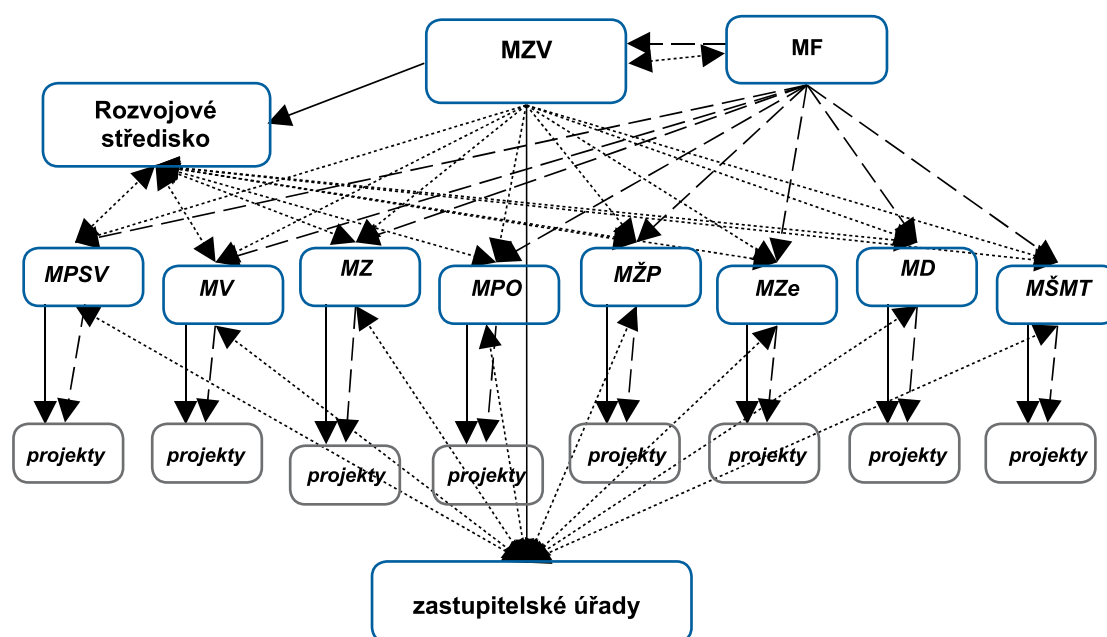
ZRS přispěla ČR v roce 2007 do rozvojového rozpočtu EU sumou 1,677 mld. Kč.

Fungování systému zahraniční rozvojové spolupráce ČR do roku 2007

Systém poskytování ZRS se od počátku potýkal se značnou systémovou nejednotností. Neexistovala centrální instituce odpovědná za koordinaci poskytování ZRS. Koordináční úlohu zastávalo oficiálně Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV ČR), avšak projekty byly vyhlašovány a řízeny jednotlivými resortními ministerstvy⁴. Z takto nastaveného systému plynula nedostatečná provázanost aktivit jednotlivých ministerstev, netransparentnost a nízká

efektivita. V roce 2002 bylo zřízeno při Ústavu mezinárodních vztahů Rozvojové středisko, které sloužilo jako poradní orgán ministerstva zahraničních věcí. Koncepte zahraniční rozvojové pomoci ČR na období let 2002 až 2007 se vyslovila pro zřízení Rozvojové agentury, která měla posílit efektivitu a transparentnost systému ZRS.⁵ Ke zřízení agentury však v časovém horizontu vymezeném Konceptem nedošlo.

Schéma č. 1: Systém ZRS ČR před transformací

Zdroj: P. Jelínek: Letní škola rozvojové spolupráce v Olomouci

4 9 ministerstev a Ústav jaderné bezpečnosti

5 Usnesení vlády České republiky ze dne 23. ledna 2002 č. 91

Transformace systému ZRS

Rok 2007 byl významným rokem, co se týče zlepšení efektivity a sjednocení českého systému ZRS. Usnesením vlády č. 1070 ze dne 19. září 2007 byla schválena transformace systému ZRS, jejímž cílem je sjednotit odpovědnost a pravomoci v oblasti ZRS postupným převodem většiny projektů do gesci MZV. Po dokončení transformace bude MZV spravovat všechny projekty kromě trvalých a dočasných výjimek (stipendia, zdravotní péče o zahraniční studenty a případné další oblasti, které vzhledem k jejich specifické povaze MZV deleguje na jiné resorty).

Dalším bodem transformace je sjednocení rozpočtu ZRS a jeho zahrnutí do rozpočtové kapitoly MZV. Doposud byly prostředky na ZRS zahrnuty v kapitole všeobecná pokladní správa, která je určena pro náhlé nepředvídatelné výdaje, což je v rozporu se systémovým a dlouhodobým plánováním poskytování ZRS.

V rámci transformace byla v roce 2008 zřízena Rada pro ZRS, kde jsou zastoupena resortní ministerstva. Rada nahrazuje dosavadní meziresortní koordinační porady a tím zachovává strategické a expertní role resortních ministerstev. Jednání Rady se účastní

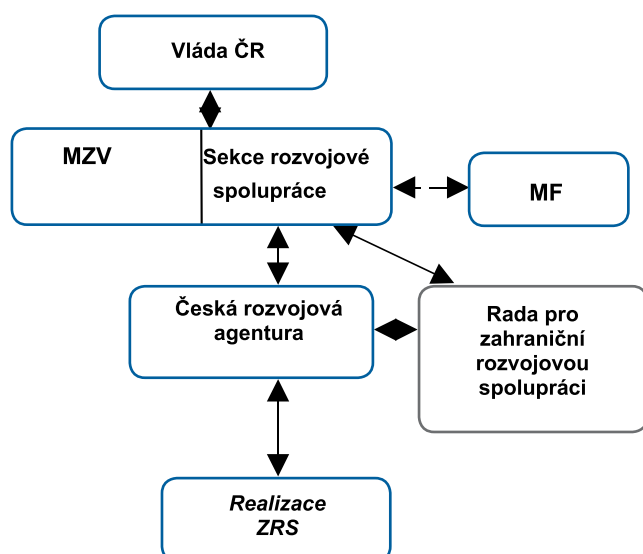
i zástupci občanské společnosti (FoRS a Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci).

Významným prvkem procesu transformace je oddělení koncepční a implementační funkce zřízením nové organizační složky státu České rozvojové agentury (ČRA), která nahradila Rozvojové středisko. ČRA vznikla k 1.1.2008 a postupně převezme všechny implementační funkce spojené s realizací projektů ZRS v gesci MZV.

Proces transformace bude dokončen nabytím účinnosti Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. Předpokládaným datem vstupu zákona v platnost je 1. leden 2010. Jedná se o důležitou zákonnou normu upravující poskytování ZRS ČR. Obsahem zákona by mělo být vymezení základních pojmů včetně principů, cílů a forem ZRS, postavení a působnost orgánů státní správy a stanovení pravidel pro poskytování ZRS.

Souběžně se zákonem začnou platit nové programy spolupráce s prioritními zeměmi a Koncepce ZRS ČR na období 2011 až 2015.

Schéma č. 2: Systém zahraniční rozvojové spolupráce po jeho transformaci

Zdroj: Usnesení vlády č. 1070, vlastní zobrazení autorů

Kolik prostředků poskytujeme na zahraniční rozvojovou spolupráci?

Objem pomoci

Česká ZRS v období 2001-2006 narostla z původní jedné miliardy Kč na 3,6 mld. Kč, což představovalo zvýšení podílu ZRS na HND⁶ z 0,047 % na 0,12 %. Obě složky ZRS, dvoustranná a mnohostranná, zaznamenaly navýšení pomoci. Jejich vzájemný poměr podílu na celkové ZRS se v roce 2005 překlopil ve prospěch mnohostranné pomoci, protože ČR začala odvádět příspěvky do rozpočtu EU.⁷

Tabulka č. 1: Oficiální statistiky ZRS ČR za období 2001 až 2006 (v mil. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rozvojové projekty	405,5	369,6	496,2	633,5	527,8	617,9
- z toho investiční projekty	317,6	280,2	214,2	352,1	164	175,9
- z toho tech. spolupráce a stipendia	87,9	89,4	282	281,4	363,8	442
- z toho mult. a dobrovolné příspěvky	0	0	0	0	0	0
Humanitární pomoc	130,1	34,7	30,2	51,1	247,6	216,6
Náklady na uprchlíky	0	240,9	162,6	180,7	206,9	178,8
Oddlužení	0	380,1	247,8	275,8	229,9	333
Vojenské mise	0	0	1252,7	377	227,7	282,8
Civilní mise	0	0	0	0	0	0
Administrativní náklady	0	0	78,8	113,3	102	127,5
Dvoustranná ZRS celkem	568,2	1025	2268,3	1631,5	1541,9	1756,7
Příspěvky do EU	0	0	0	862,8	1478	1554,1
Příspěvky ostatním mez. organizacím	439	460,9	287,6	285,8	216	326,1
Mnohostranná ZRS celkem	439	460,9	287,6	1148,6	1694	1880,2
ZRS celkem	1007,2	1485,9	2556	2780,1	3236	3636,9
ZRS/HND %	0,05 %	0,07 %	0,10 %	0,11 %	0,11 %	0,12 %

Zdroj: MZV ČR, OECD

6 OECD používá indikátor GNI (Gross National Income, hrubý národní příjem, resp. Hrubý národní důchod HND), GNI je shodný s GDP (Gross Domestic Product), ale k jeho výpočtu jsme dospěli jinou (příjmovou) metodou.

7 Rozvojová spolupráce ČR – Zvláštní hodnocení Výboru OECD pro rozvojovou pomoc, 2007, DCD(2007)2.

Historicky poprvé byl však v roce 2007 vykázan meziroční pokles plánované ODA na 0,11 % HND ve srovnání s 0,12 % HND v roce 2006. Pokud bude pokračovat tento sestupný trend objemu pomoci, ČR se s velkou pravděpodobností nepodaří splnit závazek z Rady EU z května 2005, kdy se zavázala přispívat

podílem 0,17 % z HND na ODA do roku 2010. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že se bilaterální pomoc oproti plánované částce na rok 2007 snížila o více než 80 mil. Kč a oproti roku 2006 se částka na bilaterální spolupráci snížila dokonce o téměř 113 mil. Kč. O 4 mil. Kč poklesl i celkový objem ZRS.

Tabulka č. 2: Srovnání plánované a skutečné ZRS za rok 2007 (v mil. Kč)

	Plánovaná částka	Skutečné čerpání
Bilaterální pomoc	1726	1643,9
Multilaterální pomoc	1901,6	1988,9
Celková pomoc	3627,6	3632,9

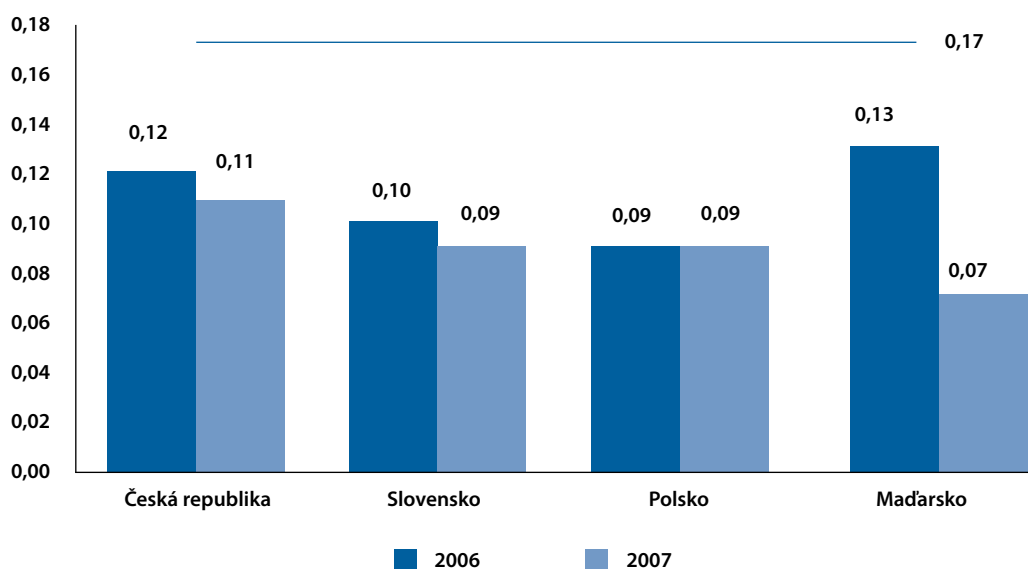
Zdroj: MZV ČR, OECD

Srovnání se státy V4

Podíly ZRS na HND u států Visegrádské čtyřky (V4) jsou přibližně vyrovnané, přičemž ČR vykazuje podíly nejvyšší. Mezi lety 2006-2007 však ani u jednoho státu nedošlo k plnění závazku navyšování ZRS. Podíl Polska se nezměnil, u zbylých tří zemí (České

republiky, Slovenska a Maďarska) dokonce poklesl. V případě Maďarska byl tento propad nejdramatičtější – z 0,13 % ODA/HND na 0,07 %, tedy o 0,06 % ODA/HND méně.

Graf č. 1: Podíly HND na ZRS států V4 v období 2006-2007 (v %)

Zdroj: CONCORD

Střednědobý výhled ZRS ČR na období 2008-2011

Ve střednědobém horizontu nelze očekávat, že Česká republika splní své závazky. Přestože objem ZRS podle střednědobého výhledu vzroste v letech 2008 až 2011 v absolutní hodnotě přibližně o půl miliardy Kč, v procentuálním vyjádření při současném hospodář-

ském růstu dojde k poklesu oproti roku 2006 o dvě setiny procenta na 0,10 %. S tímto výhledem zůstane stanovený cíl výše příspěvku 0,17 % z HND na ZRS v roce 2010 nesplněn (v tomto roce dojde k největšímu relativnímu a absolutnímu poklesu).

Tabulka č. 3: Plán ZRS ČR v letech 2008-2009 a výhled do roku 2011 (v mil. Kč)

	2008	2009	2010	2011
Rozvojové projekty	800	860	880	900
Humanitární pomoc	75	85	90	95
Náklady na uprchlíky	230	230	230	230
Oddlužení	230	230	0	0
Vojenské mise	234	230	225	220
Civilní mise	200	210	230	260
Administrativní náklady	110	114	102	105
Dvoustranná ZRS celkem	1930	2010	1809	1863
Příspěvky do EU*	1752	1712	1778	2361
Příspěvky ostatním mez. organizacím	282	360	248	311
Mnohostranná ZRS celkem	2034	2072	2026	2672
ZRS celkem	3964	4082	3835	4535
ZRS/HND %	0,11 %	0,11 %	0,09 %	0,10 %

Zdroj: MZV ČR

Postupně se mění i podíl dvoustranné a mnohostranné pomoci na celkové ZRS. Trend ukazuje ve prospěch podílu mnohostranné ZRS, který narostl z původních 44 % v roce 2001, přes přibližné vyrovnání daného poměru v roce 2005, až po plánovaných 60 % v roce 2011. Možným důsledkem této změny poměru je skutečnost, že ČR bude rozhodovat o relativně menší části rozvojové politiky. Přestože dochází k objemovému navyšování dvoustranné pomoci, tento nárůst je pomalejší oproti růstu mnohostranné pomoci. Zvyšování objemu dvoustranné pomoci by napomohlo k vyšší efektivitě a udržitelnosti při realizaci rozvojových projektů v rámci stanovených prioritních zemí a sektorů. Tím, že ČR začne v roce

2011 přispívat do EDF, otevře se českým organizacím možnost se podílet na veřejných zakázkách o realizaci rozvojových projektů z peněz tohoto fondu. EDF však zároveň přispěje k tomu, že poměr dvoustranné a mnohostranné pomoci se ještě výrazněji převáží ve prospěch mnohostranné pomoci.

Nejen z hlediska vlivu na evropské i světové rozvojové politiky a na kontrolu účelnosti vynaložených prostředků, ale i z hlediska možnosti využití zkušeností a schopností českých subjektů, a tedy i z pohledu potřebné podpory ze strany českých daňových poplatníků, by měla bilaterální rozvojová spolupráce zaujímat výraznější podíl.

Může ČR splnit své finanční závazky?

Platforma FoRS se dlouhodobě snaží působit na růst a kvalitu pomoci, kterou Česká republika oficiálně poskytuje rozvojovým zemím. Splnění mezinárodních závazků je základním principem, kterému by ČR měla dostát.

V této kapitole představujeme tři možné modely finančního vývoje ZRS pro období od roku 2008 do roku 2010 a srovnáváme jejich soulad s cílovou úrovní 0,17 % HND na rozvojovou spolupráci. Ve všech jsme pro stanovení výchozích dat vycházeli z přehledů rozvojové spolupráce ČR za rok 2007, tj. za poslední rok, pro který jsou dostupné oficiální statistiky OECD. Cílovým bodem je pro nás rok 2010, ke kterému by měla ČR vykázat 0,17 % HND objemu financí na rozvojovou spolupráci.

Model č. 1: „Bez reálného růstu“ – vychází z již schváleného Střednědobého výhledu do roku 2011 dle usnesení Vlády č. 690 z 9. června 2008 a udržuje současný „status quo“. V případě této možnosti nebude do roku 2010 docházet k nárůstu, ale naopak se pomoc sníží na 0,09 % a dosáhne tak své nejnižší úrovně za posledních osm let (od roku 2003). Aplikací tohoto modelu by se ČR zařadila mezi nejsobečtější země a ztratila by vedoucí pozici i renomé mezi novými státy EU.

Model č. 2: „0,17 % do 2010“ – tato varianta je ideální možností, kdy by docházelo k navyšování podílu rozvojové spolupráce na HND tak, aby bylo v roce 2010 dosaženo cíle 0,17 %, čímž by byly splněny mezinárodní závazky ČR. V dlouhodobém horizontu by splnění mezinárodních závazků znamenalo pro ČR velký přínos spojený s uplatněním na mezinárodní scéně. Časté poukazování na nedostatečné kapacity

jsou jenom prázdnou výmluvou, jelikož zkušenost ukázala, že kapacity dokážou flexibilně růst ve vztahu k celkovému objemu prostředků. Reálný politický vývoj i tak naznačuje, že minimálně v roce 2009 není tenhle model průchodný.

Model č. 3: „Kontinuální nárůst“ – představuje cestu, která je lepší oproti stávajícímu stavu v zajištění alespoň určitého růstu objemu, ale v žádném případě nezajistí splnění závazků do roku 2010. Předpokládá roční navyšování podílu rozvojové spolupráce na HND o 0,01 %. Vychází z návrhu, který na Valné hromadě FoRS 29. května 2008 představil náměstek ministra zahraničních věcí Jan Kohout. Pokud by byl trend nárůstu garantován i na další roky, dá se tento model vzhledem ke své politické průchodnosti považovat za akceptovatelný.

Hodnoty objemu rozvojové spolupráce jsou připravovány v nominálních cenách. Pro konstrukci lineárního modelu byly jako výchozí předpoklady použity:

- Hodnota ZRS za rok 2007 a odhad ZRS pro rok 2008 podle údajů MZV ČR.
- Výše HDP pro rok 2007 podle údajů České národní banky.
- Prognóza růstu HDP a inflace pro období 2008 až 2010 podle České národní banky.

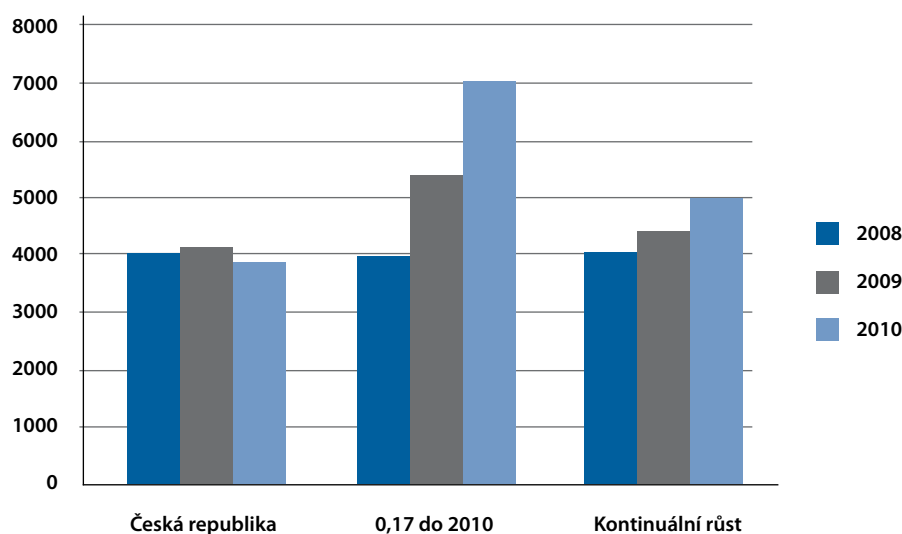
V modelech č. 2 a 3 roste celkové procento objemu na HND lineárně, přičemž růst je soustředěn zejména do bilaterální spolupráce a multilaterální pomoc je navyšována pouze o procento inflace. Výše objemů prostředků na položky v multilaterální pomoci je předm de facto daná mezinárodními smlouvami a neposkytuje prostor pro přílišné navyšování.

Tabulka č. 4: Srovnání modelů navyšování ZRS ČR (mil. Kč/%)

Model	2008	2009	2010
1. „Bez reálného růstu“	3964	4082	3835
ZRS/HND (v %)	0,1	0,11	0,09
2. 0,17 % do 2010	3964	5328,52	6943,11
ZRS/HND (v %)	0,1	0,15	0,17
3. Kontinuální nárůst	3964	4352,75	4920,24
ZRS/HND (v %)	0,1	0,11	0,12

Zdroj: Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2011, propočty autorů

Graf č. 2: Modely navyšování české ZRS ČR – srovnání v tis. Kč

Zdroj: MZV ČR, propočty autorů

V případě modelu vycházejícího podle současného stavu (tj. schváleného vládou ČR ve Střednědobém výhledu ZRS dle usnesení č. 690 ze dne 9. června 2008) by ČR nejenže nesplnila svůj cíl, ale došlo by k relativnímu i absolutnímu poklesu podílu ZRS na HND. Ideálním stavem by byla druhá varianta, tedy lineární navyšování ZRS až do splnění cíle příspěvku 0,17 % z HND na ZRS v roce 2010. Pokud by vláda rozhodla ve prospěch třetí varianty, tj. zvyšování ZRS o určitou fixní částku ročně (např. 0,01 % nebo 0,02 % HND), sice by k dosažení stanoveného cíle 0,17 % HND nedošlo, ale alespoň by se zachoval rostoucí trend. S ohledem na probíhající transformaci by byla tato varianta podmíněně přijatelná, pokud současně dojde k posilování kapacit a bude jasně garantované další navyšování pomoci po roce 2010 tak, aby byl dosažen cíl podílu 0,33 % ZRS na HND v roce 2015.

Rozhodnutí mezi jednotlivými modely podléhá čistě politické vůli, i tak by se ČR neměla spokojit s využitím kompromisní varianty, která by představovala částečné plnění mezinárodních závazků, ale měla by dostát svému slovu a zvolit variantu, která umožní dosažení cíle. U modelu dva a tři se nabízí otázka, zda je systém schopný tyto prostředky kapacitně zvládnout a účinně je využít na rozumné rozvojové projekty. Tento argument by však neměl být hlavní omluvou za nedodržení závazků, zvláště pokud by se současně neřešilo potřebné posilování kapacit a zlepšování systému ve všech fázích projektového cyklu (včetně evaluací).

Skutečná, nebo zkreslená pomoc?

Objem pomoci je však jen jedna stránka mince. Důležité je, jakým způsobem jsou finance alokovány, tedy na jaké typy projektů nebo programů směřují a jakým způsobem je zajištěna efektivnost pomoci. Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals – MDGs) byly přijaty pro odstranění chudoby ve světě. Evropská unie je největším poskytovatelem rozvojové pomoci na světě⁸ a naplňování MDGs je v rámci rozvojové politiky její hlavní prioritou. Proto, aby byla pomoc účinná, však nestačí jen navyšovat finanční toky do rozvojových zemí. Současně musí docházet ke zvyšování kvality poskytované rozvojové spolupráce. K tomu se mezinárodní společenství zavázalo přijetím tzv. Pařížské deklarace o efektivnosti pomoci (2005) a navazující Akční agendy z Akkry (2008). Rozvojová spolupráce má především vycházet z potřeb lidí a komunit žijících v chudobě a z potřeb zemí přijímajících pomoc. Kvalita její implementace musí být zaměřena na výstupy a dopady na zlepšení kvality života příjemců pomoci, udržitelnost, princip spolupráce a lokální vlastnictví (local ownership).

Otázkou je, jak jsou tyto cíle naplňovány v realitě. Rozvojové neziskové nevládní organizace zdůrazňují skutečnost, že vlády evropských států i nadále zkreslují své statistiky o poskytované rozvojové pomoci tím, že započítávají položky jako odpouštění dluhů, výdaje na péči o uprchlíky v donorských zemích či stipendia zahraničních studentů z rozvojových zemí. Tyto a další položky, které za přesně stanovených podmínek metodika DAC OECD započítávat umožňuje, totiž neposkytují přímý efekt pomoci v rozvojové zemi a nazývají se tzv. *inflated aid*. Podle Evropské konfederace nevládních rozvojových organizací CONCORD v roce 2007 poskytly členské státy EU přibližně osm miliard eur na tyto sporné položky, které tvoří 17 % z celkové rozvojové spolupráce EU.⁸

Důvodů, proč je *inflated aid* neakceptovatelná, existuje několik. Podle evropské konfederace CONCORD⁹ takováto pomoc pouze oddaluje skutečné řešení, tj. nedochází k proklamovanému zvyšování potřebné

rozvojové pomoci a vytváří nové problémy do budoucna. Je nesprávné prezentovat nepravdivý obraz poskytované pomoci daňovým poplatníkům. Je nutno též upozornit, že rozvojová politika EU není politikou společnou, nýbrž koordinovanou. Každý stát si ji upravuje v rámci komunitárních dohod podle vlastních pravidel. Tak vzniká možnost vykazovat různé objemy rozvojové pomoci a vydávat je za ZRS. Údaje nesprávně zahrnující prvky z *inflated aid* zneumožňují férové srovnání jednotlivých zemí.

Česká ZRS mezi lety 2006 a 2007 poklesla z 0,12 % na 0,11 % HND. Podle stejného zdroje tvoří *inflated aid* v ČR minimálně 15 % z celkové ZRS. Avšak ve srovnání například s Rakouskem je na tom ČR o mnoho lépe, jelikož podíl rakouské *inflated aid* na celkové ODA je víc než polovina (58 % ZRS v roce 2007) pomoci. Na druhou stranu Irsko, které má méně obyvatel než oba jmenované státy, vykazuje minimální *inflated aid*. Přesto je pravděpodobné, že pokud Irsko bude pokračovat ve stávajícím trendu, podaří se mu splnit vytyčený cíl přispívat 0,7 % HND ve prospěch ZRS již v roce 2012.

Co se týče analýzy české *inflated aid* za rok 2007, můžeme bohužel kromě odhadů CONCORD vycházet pouze z oficiální zprávy, kterou MZV ČR poskytuje OECD, neboť podrobnější údaje o oddlužení, členění stipendií, konkrétním financování uprchlíků v ČR či nákladech na vojenské a civilní mise MZV nezveřejňuje a ponechává si je jako své interní pracovní materiály.

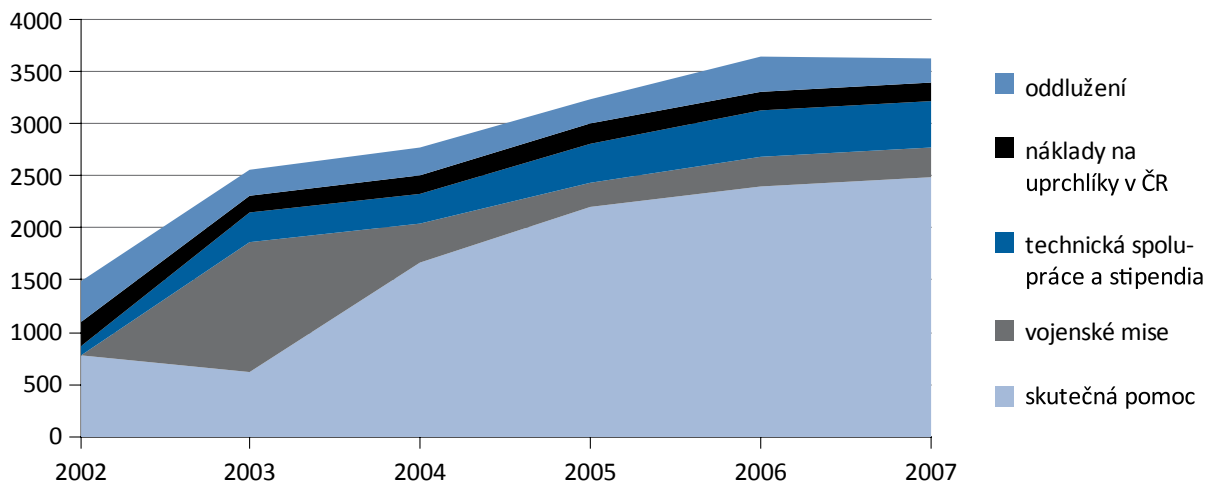
Pokud do položek *inflated aid* nezapočítáme celou kategorii *technická pomoc a stipendia*, o které nevíme, kolik z ní představují stipendia a kolik ostatní technická pomoc, tak *inflated aid* složená z *vojenských misí, oddlužení, nákladů na uprchlíky* v ČR tvoří dokonce téměř pětinu (19,6 %) prostředků vydaných na českou rozvojovou spolupráci. Pokud bychom do *inflated aid* započítali i *technickou pomoc a stipendia*, pak se bude jednat dokonce téměř o třetinu (31,7 %).

⁸ OECD CRS, OECD (2008) a Evropská komise (2008).

⁹ Studie CONCORD: No Time to Waste: European Governments Behind Schedule on Aid Quantity and Quality, 2008

Graf č. 3: Srovnání skutečné pomoci s tzv. inflated aid¹⁰

Zdroj: MZV ČR a propočty autorů dle tabulky č. 1

Analýza oddlužování

V případě oddlužení se jako nejproblematictější jeví vznik dluhu. Proč byly vlastně peníze dané zemi půjčeny? Za jakých podmínek? Byly skutečně využity pro rozvoj země a zlepšení životních podmínek? Jednalo se o vnucené půjčky ze strany věřitele? Jako nejproblematictější z celé oblasti oddlužování se jeví započítávání vývozních úvěrů do oddlužení a následně pak do ZRS. Vývozní úvěry představují úvěry pro financování výroby (v donorské zemi) pro vývoz (přijímací země), úvěry na investice na projektové financování a financování služeb souvisejících s vývozem. Vývozní úvěry jsou tedy problematické proto, že se vůbec nejedná o prostředky, které by byly použity v rozvojové zemi, ale o prostředky, které byly využity k podpoře firem a korporací v donorské zemi.¹¹ V každém případě pro správné hodnocení toho, zda je možné konkrétní oddlužení konkrétních zemí započítat do oficiální rozvojové spolupráce, je vždy

potřeba znát přesnou strukturu daných dluhů a formu jejich vzniku i zániku.

Pohledávky ČR vůči rozvojovým zemím mají svůj původ v období socialistického Československa, které různými způsoby podporovalo ideologicky spřízněné země. Mezi tyto způsoby podpory patřilo i poskytování úvěrů na základě mezinárodních nebo platebních dohod, v jejichž rámci byly realizovány dodávky civilních úvěrů i tzv. speciálních vládních úvěrů, jež mohly zahrnovat zbraně, vojenské systémy i další dodávky, které nemusely mít nutně vojenské využití. Obsah těchto dohod podléhá utajení. Charakter některých úvěrů mohl být zcela protirozvojový (nehledě na otázku, zda odpuštění dluhů zvýší odpovědnost vlády dané země a zda se ušetřené prostředky využijí pro rozvoj země), a proto nelze odpuštění dluhů všeobecně považovat za skutečnou rozvojovou pomoc.

10 Při technické spolupráci a stipendiích se do inflated aid započítávají jenom stipendia.

11 Plán dvoustranné ZRS na rok 2008

Problematika evidence a vymáhání pohledávek je v kompetenci Ministerstva financí ČR. Rozsah poskytovaných úvěrů nebyl nikdy oficiálně zveřejněn. Odhaduje se, že na přelomu let 1999/2000 dosahovala výše pohledávek 200 mld. Kč. Od té doby toto zadlužení značně pokleslo, v březnu 2004 se jednalo o 70 mld. Kč a v prosinci pak 43,5 mld. Kč. V tomto roce bylo největším dlužníkem Rusko s 14,4 mld. Kč, o rok později dluh poklesl na 8,2 mld. Kč. Podle posledních údajů MF ČR z roku 2007 Rusko na první příčce vystřídala Kuba s 6,2 mld. Kč. Ruský dluh vůči ČR mezitím značně poklesl na úroveň 2,3 mld. Kč. Celkový dluh všech zemí vůči ČR ke konci roku 2007 činil 23 mld. Kč. Není však jasné, nakolik se na těchto datech již projevilo právě odpuštění dluhů.

Problematika zadlužení rozvojových zemí u ČR je charakteristická množstvím nejasností. Získat podrobné informace je náročné a někdy přímo nemožné. Problémem nadále zůstává vymahatelnost těchto pohledávek. Přestože celkový dluh poklesl za posledních 9 let na desetinu, představuje odpouštění dluhů nejvýznamnější položku v rámci inflated aid.

Stipendia

Dalším významným prvkem bilaterální pomoci jsou stipendia poskytovaná českou vládou prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) v souladu s usnesením vlády ČR č. 773 z 25.7.2001. Přehled tříletých plánů prostředků

Tabulka č. 5: Největší pohledávky ČR v zahraničí k 31.12.2007 (v mil. Kč)

Civilní úvěry	---
Kuba	6,2
Irák	2,4
Bývalá Jugoslávie	1,9
Súdán	1,7
Rusko	1,6
Celkem	17,7
Speciální úvěry	---
Libye, Alžírsko, Kuba (dohromady)	5,3
Celkový stav pohledávek	23

Zdroj: MF ČR. In: Jan Žižka: Jak vymoci dluh z Kuby? Třebas přes Vietnam.E 15, 20.6.2008

vyčleněných na stipendia poskytuje následující tabulka. V roce 2007 bylo na stipendia vyčleněno celkem 120 mil. Kč. Podle usnesení vlády č. 847/2007 byla tato suma navýšena o 5 mil. Kč. Reálně bylo vyčerpáno 118,872 mil. Kč.

Tabulka č.6: Střednědobé plány financování stipendií (v tis. Kč)

	Objem přidělených prostředků 2007	Objem přidělených prostředků 2008	Objem přidělených prostředků 2009	Objem přidělených prostředků 2010	Objem přidělených prostředků 2011
Plán z 2007	120.000	125.000	125.000		
Plán z 2008		140.000	150.000	158.000	
Plán z 2009			151.950	158.598	158.611

Zdroj: MŠMT ČR

Program přidělování stipendií nyní prochází strukturální změnou. Od roku 2008 je v platnosti nový pětiletý program¹² na přidělování těchto stipendií, jemuž předcházelo vyhodnocení hlavních negativních jevů předešlého způsobu poskytování stipendií,

kteří nevykazoval příliš velké dopady. Od roku 2008 se nabízí stipendistům studium v anglickém jazyce (v oborech ekonomie, informatika, zemědělství, stavebnictví), a to z toho důvodu, že studenti, kteří byli nuceni se kvůli studiu naučit česky, se snáze

integrovali do české společnosti, čímž se snižovala jejich návratnost do domovských zemí. Díky vyšším nákladům na studium v angličtině se ovšem snížil počet poskytovaných stipendií. Zatímco v roce 2007 se jich nabízelo 250, letos je jich poskytováno jen 130 (2008). Snížil se také počet zemí, kterým jsou stipendia nabízena. Další změnou je soustředění stipendií na magisterské a doktorské programy, a to z toho důvodu, že čím starší studenti a studentky ze své země odjedou a na čím kratší dobu odjíždějí, tím je pravděpodobnější, že se do své země vrátí.

Nejvíce stipendií bylo uděleno Evropanům (276), dále obyvatelům Asie (210), Afriky (223) a Ameriky (190). Jak pohled na regiony, ze kterých stipendisté pocházejí, tak i bližší pohled na jednotlivé země ukazuje, že zvolené priority ZRS ČR nejsou skutečným klíčem pro udělování stipendií.

Z celkového počtu 986 udělených stipendií byl pouhý zlomek 219 (tedy přibližně čtvrtina nebo 22,2 %) určen pro občany z prioritních rozvojových zemí ČR.

Tabulka č.7: Vládní stipendisté studující v ČR v roce 2007 – dle regionů

Region	BSP/MSP*	DSP*	Celkem**
Evropa	218	58	276
Asie	172	38	210
Subsaharská Afrika	175	13	188
Severní Afrika	18	17	35
Blízký východ	71	16	87
Amerika	152	38	190
Celkem*	806	180	986

* BSP = bakalářský studijní program; MSP = magisterský studijní program; DSP = doktorský studijní program ** Tabulka zahrnuje všechny vládní stipendisty, kteří v průběhu roku 2007 studovali na veřejných vysokých školách v ČR v rámci daného programu ZRS ČR.
Zdroj: MZV ČR

Tabulka č.8: Vládní stipendia podle prioritních zemí

Země	Bakalářské studium	Magisterské studium	Doktorské studium	Celkem
Angola	13	9	1	23
Jemen	1	11	8	20
Bosna a Hercegovina	6	6	1	13
Moldavsko	26	14	8	48
Mongolsko	18	11	5	34
Srbsko	25	8	10	43
Vietnam	12	6	9	27
Zambie	9	2	0	11
Celkem	110	67	42	219

Zdroj: MZV ČR

Vojenské mise

U vojenských misí bývá jejich vykazování v rámci ZRS často problematické. Vojenské mise sice mohou přispívat ke zlepšení situace v daných zemích a Ministerstvo obrany ČR používá interní metodiku, která rozlišuje, jaká část výdajů je věnována na pomoc civilnímu obyvatelstvu a jaká slouží vlastním potřebám misí, nicméně pokud metodiky a údaje nejsou veřejné, je těžké provádět jakoukoliv kritiku či obhajobu jejich zařazení do ZRS.

Pomoc uprchlíkům

Dočasná pomoc uprchlíkům je nesporně potřebnou a záslužnou činností každé země, která se stává cílovou nebo přechodnou zemí jejich pohybu. Přispívá k záchraně mnoha lidských životů a k zajištění důstojnějších životních podmínek lidí donucených k odchodu ze svých domovů. Pro účely této zprávy ale musíme vzít v potaz, že tato pomoc přímo nepřispívá ke zlepšení situace v zemi původu uprchlíků. Nezpochybňujeme to, že Česká republika má vynakládat veškeré možné úsilí a finance na pomoc uprchlíkům, nicméně by tyto položky neměly být započítávány do rozvojové spolupráce. ČR by se pro statistické vykazování měla řídit pravidly OECD. Podle nich se do rozvojové spolupráce může započítat jen část nákladů na pomoc uprchlíkům, kterou představují náklady vynaložené pouze po dobu prvních 12 měsíců a na repatriaci do vlasti. Některé státy jako Velká Británie pomoc uprchlíkům do své ODA nezapočítávají vůbec.¹³ Současně s pomocí poskytovanou uprchlíkům z rozvojových zemí v ČR by měly být připraveny efektivní bilaterální programy pro země, ze kterých k nám proudí nejvíce uprchlíků a pro řešení příčin jejich odchodu.

13 Studie CONCORD: No Time to Waste: European Governments Behind Schedule on Aid Quantity and Quality, 2008, s. 13.

Do jakých zemí a sektorů proudí česká pomoc?

5

Usnesením ze dne 31. března 2004 schválila vláda České republiky sektorové a teritoriální priority české zahraniční rozvojové spolupráce. Tímto usnesením se snížil počet hlavních zemí, kterým Česká republika poskytovala rozvojovou spolupráci, ze dvou desítek¹⁴ na 8 tzv. prioritních zemí, kterým bude ČR dlouhodobě poskytovat rozvojovou pomoc. Jsou jimi: Angola, Zambie, Vietnam, Mongolsko, Jemen, Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora¹⁵. Byly také definovány střednědobé prioritní země Irák a Afghánistán. V roce 2005 schválila vláda programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi na období 2006 – 2010. V ostatních, tzv. neprioritních zemích pokračuje rozvojová spolupráce v omezeném rozsahu, na základě aktuálních priorit a požadavků specifikovaných místními partnery a podpořených relevantním zastupitelským úřadem ČR.

Výběr prioritních zemí byl založen na následujících kritériích dle Usnesení vlády č. 91 ze dne 23. ledna 2002:

- naléhavost pomoci (tj. stupeň socioekonomického rozvoje přijímající země)
- zahraničně-politické vztahy přijímající země k ČR, historické a obchodní vazby a jejich perspektivy
- úroveň demokracie, existence právního státu, protikorupční prostředí a zdravé ekonomické základy v přijímající zemi
- vhodná infrastruktura pro projekty v přijímající zemi, přítomnost zastupitelských úřadů ČR či příslušných mezinárodních organizací
- koordinace s aktivitami ostatních dárcovských zemí a mezinárodních organizací.

Tabulka č. 9: Kritéria použitá a bodování pro výběr prioritních zemí na období 2006-2010

Kritérium	Indikátor
Potřeba pomoci (15b)	Hrubý národní důchod na hlavu (max.6b) Pořadí podle indexu lidského rozvoje (max.6b) Příjem ODA na hlavu (max. 3b)
Připravenost země pomoc přijímat (8b)	Existence vypracovaného dokumentu Strategie omezování chudoby ¹⁶ (max.4b) Demokratické řízení (max. 2b) Úroveň dodržování lidských práv a občanských svobod (max. 2b)
Intenzita vztahů rozvojové spolupráce (8b)	Intenzivní vztahy rozvojové spolupráce v minulosti (max. 2b) Probíhající projekty rozvojové spolupráce (max. 2b) Počet občanů, kteří absolvovali české vysoké školy (max. 4b)
Přítomnost zastupitelského úřadu (8b)	

Zdroj: Prezentace P. Jelínka na Letní škole rozvojové spolupráce v Olomouci, 2005

Sektorové priority ZRS jsou definovány na základě komparativních výhod ČR a v souladu s principy koherence, komplementarity a koordinace s ostatními donorskými zeměmi. Jsou jimi: migrace, průmyslová

podpora, vzdělávání, zdravotnictví, zemědělství, životní prostředí a udržitelný rozvoj¹⁷. Reálně však odpovídají původnímu zapojení jednotlivých rezortů do ZRS.

14 K těmto zemím patřily: Jugoslávie (a Kosovo), Bosna a Hercegovina, Makedonie, Uzbekistán, Ukrajina, Kazachstán, Libanon, Palestina, Jemen, Vietnam, Mongolsko, Afghánistán, Namibie, Angola, Mali, Burkina Faso, Etiopie, Nikaragua, Salvador, Bolívie (Zpráva o ZRS ČR, 2002)

15 Oddělením Černé Hory

16 Strategie omezování chudoby – Poverty Reduction Strategy Paper (PRSP) jsou souhrnné, národní strategie pro rozvoj a růst jednotlivých rozvojových zemí, které jsou výsledkem dlouhodobého konzultačního procesu mezi jednotlivými orgány vlády a zájmovými skupinami (včetně nevládních a mezinárodních organizací)

17 Usnesení vlády č. 302 ze dne 31. března 2004

Tabulka č. 10: Výsledky výběru prioritních zemí

Na základě výše uvedených kritérií byly vybrány následující země		A realita...
Etiopie	36	Jemen
Jemen	30	Angola
Angola	29	Vietnam
Vietnam	28	Mongolsko
Mongolsko	27	Bosna a Hercegovina
Mali	23	Srbsko a Černá Hora
Afghánistán	20	Moldavsko
Burkina Faso	20	Zambie
Uzbekistán	19	Afghánistán
Ukrajina	18	Irák
Bosna a Hercegovina	17	
Jugoslávie (Srbsko a MN)	17	
Nikaragua	17	
Kazachstán	16	
Bolívie	15	
Libanon	15	
Palestina	10	
Namibie	8	
Salvador	8	
Makedonie	6	

Zdroj: Prezentace P. Jelínka na Letní škole rozvojové spolupráce v Olomouci, 2005

Pro účely této zprávy jsme zpracovali vlastní přehled prioritních zemí, ve kterém porovnáváme jejich ekonomické a sociální postavení (podle Indexu lidského rozvoje a HDP) a rovněž skutečný objem prostředků, které za rok 2007 do těchto zemí Česká republika prostřednictvím bilaterální ZRS alokovala, a počet pokračujících či zahájených projektů realizovaných v tomto období (2007).

Pohled na výběr rozvojových zemí ukazuje spíše na historické vazby a na politické či jiné zájmy ČR než potřebnost pomoci rozvojových zemí, jelikož pomoc ČR je zaměřena na země v nižší střední příjmové skupině (Low and Middle Income Countries – LMIC) podle OECD. Mezi osm prioritních zemí se totiž dostaly pouze dvě africké země (Angola, Zambie) patřící mezi

nejméně rozvinuté země (Least Developed Countries – LDCs). Podle Monterreyeského konsenzu by měly rozvinuté státy poskytovat 0,2 % ZRS do neméně rozvinutých zemí. OECD České republice doporučuje snížit počet prioritních zemí o dvě až tři. Rovněž by měla přehodnotit kritéria výběru prioritních zemí a zahrnovat potřeby a výkonnost země, komparativní výhody ČR, možný dopad a přítomnost dalších dárců. Stejně doporučení platí pro výběr sektorů, do kterých proudí bilaterální ODA. ČR by se měla soustředit na oblasti, ve kterých má komparativní výhodu.¹⁸

Vzhledem k tomu, že zatím nejsou veřejně dostupné evaluační zprávy projektů, je složité hodnotit, zda realizované intervence naplňují cíle stanovené v programových dokumentech.

18 Rozvojová spolupráce ČR – Zvláštní hodnocení Výboru OECD pro rozvojovou pomoc, 2007, DCD(2007)2.

Tabulka č. 11: Prioritní země ZRS ČR 2006-2010

Prioritní země	Sektorové priority	Objem prostředků bilat. ZRS ČR v roce 2007 (v tis. Kč)	Počet projektů v roce 2007	Index lidského rozvoje - HDI	HDP na hlavu (PPP, USD)
Angola	zemědělství školství	25 582	7	162. místo (0,446)	2.335
Zambie	zdravotnictví	5 020	6	165. místo (0,434)	1.023
Vietnam	životní prostředí zemědělství sociální problematika ekon.-průmyslový rozvoj	46 665	15	105. místo (0,733)	3.071
Mongolsko	ekon.-průmyslový rozvoj životní prostředí zemědělství sociální problematika prevence obchodování s lidmi a řešení jeho následků	57 300	19	114. místo (0,700)	2.107
Jemen	energetika vodohospodářství	22 338	6	153. místo (0,508)	930
Moldavsko	životní prostředí, rozvoj lidských zdrojů (prevence migrace a zmírňování jejích negativních dopadů) a vzdělávání	32 178	16	111. místo (0,708)	2.100
Srbsko	životní prostředí ekonomicko- průmyslový rozvoj doprava zdravotnictví sociální problematika	59 735	21	Přibližně 60. místo (0,811)	7.640
Bosna a Hercegovina	ekonomicko-průmyslový rozvoj zemědělství dopravní infrastruktura	45 092	19	66. místo 0,803 ¹⁸	7.032
Česká republika	X	x	X	32. místo (0,891)	20.538
Celosvětový průměr	X	x	x	0,743	9.543

Transformační spolupráce

V roce 2004 byl vytvořen tematický program transformační spolupráce doplňující program rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Tento program odráží zkušenost ČR ze společenské transformace v průběhu 90. let 20. století, na jejímž základě se stala svo-

bodnou a suverénní demokratickou zemí s vyspělou tržní ekonomikou. Program se po obsahové stránce soustředí na rozvoj demokracie, demokratických institucí, právního státu a občanské společnosti v zemích, které se právě nacházejí v procesu významné

19 <http://www.razvoj.sr.gov.yu/Publikacije/HDI%202006/HUMAN%20DEVELOPMENT%20ANALYSES%20OF%20SERBIA.pdf>

transformace společnosti, nebo je potřebné je na něj připravovat. Právě těmto zemím může Česká republika poskytnout cenné zkušenosti.

Na MZV bylo v roce 2004 zřízeno samostatné Oddělení transformační spolupráce. V roce 2007 bylo toto oddělení sloučeno s Odborem lidských práv a vznikl nový odbor: Odbor lidských práv a transformační politiky (LPTP), v rámci kterého funguje pracovní skupina věnující se projektům transformační spolupráce – tzv. Programu transformační spolupráce / Transition Promotion Program.

V roce 2007 představoval objem financí na program transformační spolupráce 38 717 mil. Kč.

Následující tabulka obsahuje přehled zemí, s nimiž ČR uskutečňuje transformační spolupráci. Porovnáváme v něm kvalitu demokracie, tržní ekonomiky a politického managementu (měřenou Transformačním indexem vytvořeným Bertelsmannovou nadací²⁰) a kvalitu jejich ekonomické a sociální situace (podle Indexu lidského rozvoje a HDP) a rovněž skutečný objem prostředků, které za rok 2007 do těchto zemí Česká republika prostřednictvím bilaterální ZRS alokovala, a počet projektů realizovaných v tomto období.

Tabulka č. 12: Země spadající do Programu transformační spolupráce ZRS ČR

Prioritní země Transformační spolupráce	Objem prostředků bilat. ZRS ČR v roce 2007 (v tis. Kč)	Počet projektů realizovaných v roce 2007	Transformační index (ze 125 hodnoce- ných)	Index lidského rozvoje - HDI	HDP na hlavu (PPP, USD)
Irák	4 551	15	116. místo	127. místo	3.700 ²¹
Kuba	2 144	7	95. místo	51. místo (0.838)	6.000
Bělorusko	9 449	31	89. místo	64. místo (0.804)	7.918
Barma	5 759	19	124. místo	132. místo (0.583)	1.027
Ukrajina	2 267	7	35. místo	76. místo (0.788)	6.848
Moldavsko	1 528	5	60. místo	111. místo (0.708)	2.100
Balkán (Bosna a Hercegovina, Srbsko)	4 422	14	40. místo 31. místo (Srbsko)	66. místo (0.803) Přibližně 60. místo (0.811) ²² (Srbsko)	7.032 7.640 (Srbsko)
Gruzie	336	1	38. místo	96. místo (0.754)	3.365
Česká republika	x	x	1. místo	32. místo (0.891)	20.538

20 <http://www.bertelsmann-transformation-index.de/>

21 <http://www.cia.gov>, odhad k roku 2007

22 <http://www.razvoj.sr.gov.yu/Publikacije/HDI%202006/HUMAN%20DEVELOPMENT%20ANALYSES%20OF%20SERBIA.pdf>

Evaluace

O kvalitě poskytnuté pomoci ČR je možné se přesvědčit systematickým a objektivním hodnocením ukončeného, realizovaného nebo plánovaného projektu, programu či politik. Cílem evaluace je posoudit relevanci a splnění cílů, efektivitu intervence, dopady a udržitelnost. Evaluace by měla poskytnout spolehlivé a potřebné informace umožňující začlenění nabytých zkušeností do rozhodovacího procesu jak příjemců, tak dárců. Evaluace dále poukazuje na proces hodnocení hodnoty a významu aktivity, politik nebo programu.

Evaluace by měla být jednou z klíčových součástí projektového cyklu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, který je nástrojem pro organizaci a řízení rozvojové spolupráce. Projektový cyklus se skládá z fáze programování, identifikace, formulace, realizace, průběžného monitoringu a evaluace. V rámci transformace rozvojové spolupráce ČR došlo k upřesnění funkcí zainteresovaných subjektů státní správy v procesu projektového cyklu. Fáze programování, jehož výsledkem je střednědobý program rozvojové spolupráce, je v kompetenci ORS MZV ČR, přičemž do programování jsou zapojeni další relevantní aktéři (zastupitelské úřady v partnerské zemi, zástupci státní správy, samosprávy i občanské společnosti a další). Fáze identifikace témat rozvojové spolupráce, formulace zadávací dokumentace

pro veřejné zakázky, vypisování a vedení výběrových řízení je v kompetenci ČRA. ČRA také ve spolupráci se zastupitelskými úřady v partnerské zemi řídí a průběžně kontroluje (monitoruje) realizaci projektů a vytváří podklady pro zprávy o zahraniční rozvojové spolupráci. Nezávislou evaluaci rozvojových projektů (resp. programů) zajišťuje ORS MZV ČR. Do kompetence MZV dosud také spadají dotace (systém tzv. Call for Proposals, kde identifikaci i formulaci provádí žadatel o dotaci), v budoucnosti by i tuto roli měla převzít ČRA.

Evaluace rozvojových programů a projektů patří ke slabým stránkám české zahraniční rozvojové spolupráce, a to na několika úrovních. V současnosti neexistuje ucelená evaluační strategie ZRS ČR. Negativně je nutno hodnotit skutečnost, že zprávy z již evaluovaných projektů většinou nejsou veřejně dostupné. Tím se snižují dopady evaluací a transparentnost procesu ZRS ČR a popírá se tím i smysl samotných evaluací, které by měly představovat zpětnou vazbu a zdroj poučení pro realizátory i zadavatele projektů. V očích mnoha realizátorů jsou ale evaluace stále spíše hrozbou nebo nutným zlem, namísto toho, aby byly vnímány jako příležitosti pro zlepšení realizace budoucích projektů. Evaluace přispívají také ke zlepšení realizace rozvojové spolupráce ve fázi programování, identifikace a formulace.

Závěr

V posledních několika letech nepochybně došlo v systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky k významným pozitivním změnám. Vláda zúžila teritoriální zaměření, učinila důležité kroky pro omezení systémové roztříštěnosti, v roce 2010 by měl vstoupit v platnost zákon upravující poskytování ZRS ČR. Kromě systémových změn se Ministerstvo zahraničních věcí ČR zaměřilo také na rozvojové vzdělávání a osvětu veřejnosti České republiky o zahraniční rozvojové spolupráci. Objem finančních prostředků na ZRS až do roku 2006 pozitivně stoupal.

Je důležité, aby Česká republika udržela tyto pozitivní trendy v oblasti poskytování zahraniční rozvojové spolupráce. Nejen kvůli svému mezinárodnímu renomé a vlastnímu osvícenému zájmu, ale zejména proto, že projekty české zahraniční rozvojové spolupráce přinášejí skutečnou a žádoucí pomoc potřebným lidem na této planetě. Ač v minulých letech došlo k velmi pozitivním změnám, tato studie ukazuje, že stále existuje řada oblastí, ve kterých má Česká republika značný prostor ke zlepšení.

České republice se nedaří udržovat absolutní objem rozvojové pomoci, natož zvyšovat její podíl na HND ani v době velmi solidního ekonomického růstu. Česká pomoc stále nesměřuje v dostatečné míře, s předvídatelností na více než jeden rok a na základě jasných pravidel těm, kteří ji potřebují nejvíce – zejména rozvinutým zemím. Statistiky české oficiální rozvojové pomoci stále obsahují řadu položek, jejichž přínos pro rozvoj je pochybný. A v neposlední řadě se v české rozvojové praxi dosud dostatečně nezakotvil systematický proces využívání zkušeností z pravidelných a transparentních evaluací následovaných realizací příslušných doporučení.

Předsednictví v Radě EU bude pro Českou republiku nepochybně velkou výzvou. Rozvojová spolupráce sice nespadá mezi hlavní priority českého předsednictví, ale v první polovině roku 2009 bude patřit mezi důležité a sledované oblasti politického působení ČR. Pokud má Česká republika úspěšně zvládnout předsednickou roli, je velmi důležité, aby byla schopná jít příkladem ostatním členským státům, dostát svým závazkům a učinit potřebné kroky pro zefektivnění české (i evropské) rozvojové spolupráce.

Nevládní neziskové organizace zastoupené v platformě FoRS považují za klíčové a žádoucí zejména následující zlepšení:

Objem pomoci

- Dodržet závazek a dosáhnout objemu ZRS ve výši 0,17 % HND do roku 2010 a 0,33 % HND do roku 2015
- Zavést systém víceletého financování projektů bilaterální spolupráce
- Zachovat podíl mezi bilaterální a multilaterální ZRS

Prioritní země

- Zvýšit podíl nejméně rozvinutých zemí v rámci celkového počtu prioritních zemí
- Jasně specifikovat a dodržovat pravidla pro výběr prioritních zemí
- Posílit grantová schémata pro řešení konkrétních priorit rozvojových zemí komplementárně ke geografickým programům (Analogie programu EU „Non-State Actors and Local Authorities in Development“)

Struktura pomoci

- Do statistik rozvojové spolupráce nezapočítávat vojenské mise, není-li dostatečně prokázán jejich rozvojový účel
- Vyjasnit statistické vykazování výdajů na pomoc uprchlíkům a odlužování
- Při poskytování stipendií se zaměřit na studenty z prioritních zemí ZRS ČR a na témata, v nichž ČR poskytuje rozvojovým zemím výraznou přidanou hodnotu

Evaluace

- Zajistit pravidelné zveřejňování evaluačních zpráv pro zajištění transparentnosti rozvojové spolupráce ČR
- Zvýšit pozitivní přístup k evaluacím ze strany realizátorů i zadavatelů – a to osvětou a průběžnou prací poskytovatelů dotací a zadavatelů s realizátory
- Zajistit implementaci doporučení a závěrů vyplývajících z evaluací jednotlivých fází zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Použité zdroje

Usnesení vlády ČR

- Usnesení vlády České republiky ze dne 15. března 1995 č. 153 + P k zásadám pro poskytování zahraniční pomoci. Dostupné z WWW:
http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/7897B04C221A1F30C12571B6006BDB3E
- Usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2003 č. 248 ke Střednědobému výhledu financování zahraniční rozvojové pomoci. Dostupné z WWW:
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/1C8F5D3429F933EDC12571B6006CB850
- Usnesení vlády České republiky ze dne 31. března 2004 č. 302 + P o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie. Dostupné z WWW:
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/66E45F679EF975CAC12571B6006EB537
- Usnesení vlády České republiky ze dne 25. července 2001 č. 773 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí na léta 2003 až 2007. Dostupné z WWW:
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A123AF12039C04F1C12571B6006CE6F0
- Usnesení vlády České republiky ze dne 23. ledna 2002 č. 91 o Koncepti zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007. Dostupné z WWW:
http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/CD08EB02CBB63F2AC12571B6006D20EA
- Usnesení vlády České republiky ze dne 12. října 2005 č. 1311 o Pravidlech pro výběr a financování bilaterálních projektů v rámci zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Dostupné z WWW:
[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/E3FFF60652C55D4CC12571B6006F7628/\\$FILE/uv051012.1311.doc](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/E3FFF60652C55D4CC12571B6006F7628/$FILE/uv051012.1311.doc)
- Usnesení vlády České republiky ze dne 1. června 2005 č. 664 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2006 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2008. Dostupné z WWW:
[http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8C04AB716368CD7BC12571B6006D5C92/\\$FILE/uv050601.0664.doc](http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8C04AB716368CD7BC12571B6006D5C92/$FILE/uv050601.0664.doc)
- Usnesení vlády České republiky ze dne 19. září 2007 č. 1070 k transformaci systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Dostupné z WWW:
[http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/044D1746E5B3D1EDC125735500251598/\\$FILE/uv070919.1070.doc](http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/044D1746E5B3D1EDC125735500251598/$FILE/uv070919.1070.doc)
- Usnesení vlády České republiky ze dne 27. června 2007 č. 712 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí na léta 2008 až 2012. Dostupné z WWW:
[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/94A40731B2560A5CC1257301002BD1E7/\\$FILE/uv070627.0712.doc](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/94A40731B2560A5CC1257301002BD1E7/$FILE/uv070627.0712.doc)
- Usnesení vlády České republiky ze dne 9. června 2008 č. 690 Zahraniční rozvojová spolupráce v roce 2009 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2011. Dostupné z WWW:
http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/25CACDB6E4A9C624C1257460003D6430

Programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi

- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Angolou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/angola.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Bosnou a Hercegovinou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/bih.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Jemenskou republikou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/jemen.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Moldavskou republikou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/moldavsko.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Mongolskem na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/mongolsko.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Srbskem a Černou horou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/sim.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/vietnam2.pdf>
- Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a Zambií na období 2006 – 2010. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovestredisko.cz/files/zambie.pdf>

Další dokumenty a články

- CONCORD: No Time to Waste: European Governments Behind Schedule on Aid Quantity and Quality, Brussels: Concord Europe, 2008. Dostupné z WWW: <http://www.concordeurope.org/Files/media/extranet-documentsENG/NavigationSecondaire/WorkingGroups/Aidwatch/Aidwatch2008/Light-Full-report.pdf>
- Závěry Rady EU ze dne 25.5.2005 č. 9266/05 http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/2005.5.25_GAERC_Conclusions_EN.pdf
- ČpCH: Důvody pro racionalizaci institucionálního zajištění zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Kampaň Česko proti chudobě, 2006.
- OECD: Is it ODA? Factsheet – October 2006. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/data-oecd/21/21/34086975.pdf>
- Jan Žižka: Jak vymoci dluh z Kuby? Třebas přes Vietnam. E 15, 20.6.2008. Dostupné z WWW: <http://www.e15.cz/udalosti/jak-vymoci-dluh-z-kuby-treba-pres-vietnam-32647/>

Publikace vznikla
za podpory EU.

ČESKO CHUDOBE

© FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci 2008
Bělehradská 92, 120 00 Praha 2
Tel +420 222 522 480
www.fors.cz

Titulní fotografie: Rackoko Displaced Camp, Uganda
Autor fotografie: Zuzana Sládková
Jazyková korektura: Jana Krasney
Layout: Pavel Chmelař